

Başlangıç Piyano Kitaplarının Müziksel, Görsel ve Tipografik Bütünselliği*

The Musical, Visual and Typographic Integrity of Beginning Piano Books

Ruken ÖZTOPALAN**, Elif TEKİN GÜRGEN***, Betül USLU ÖZKAN****

Öz: Bu çalışmanın amacı Türkiye’de basımı devam eden ve çocuklar için hazırlanmış on adet başlangıç piyano kitabını müziksel, görsel ve tipografik özellikler açısından incelemektir. Kitaplar içerisinde yer alan piyano tekniği, müziksel konuların ele alınışı, içerdiği alıştırmalar ve etkinliklerin yeterliliği gibi konular “müziksel”; renkler, fotoğraflar, resimler ve sayfa düzeni gibi konular “görsel”; yazı karakteri, yazı boyutu (punto), okunurluk, anlatımda hiyerarşi gibi konular ise “tipografi” başlığı altında ele alınmıştır. Türkiye’deki tüm kitabevleri taranarak basımı devam eden on adet kitap belirlenmiş, nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Verilerin analizinde frekans ve yüzde hesaplamaları kullanılmıştır. Söz konusu başlıklar altında gruplanan öğelerin incelenen kitapların hiçbirinde bütünsel açıdan yer almadığı gözlenmiştir. Bunun yanında, kitaplarda yer alan görsel ve tipografik öğelerdeki eksikliklerin, müziksel öğelere oranla daha fazla olduğu gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Piyano eğitimi, başlangıç piyano kitapları, görsel algı, tipografi

Abstract: The aim of this study is to analyze ten beginner piano books published in Turkey with regard to their musical, visual and typographic characteristics. Elements concerning piano technique, music theory, quality of exercises and activities are evaluated in the section “musical”; colors, photos, pictures and page design are evaluated in the section “visual”; typeface, font size, readability and hierarchy in text are evaluated in the section “typography”. Ten books were found after scanning the publications of all publishers in Turkey; and analyzed with the content analysis method, which is a qualitative research method. Musical, visual and typographic concepts were determined in these beginner books and then evaluated under the aforementioned three categories. Frequency and percent calculations were used to analyze the data. It was observed that the elements of the three categories doesn’t take place properly in any of the books. However there were more misusages on visual and typographic elements than the musical elements.

Keywords: Piano education, beginning piano books, visual perception, typography

Giriş

Piyano kitapları, piyano öğrenmek ve öğretmek isteyen hedef kitleyle iletişim kurmayı tasarlayan araçlardır. Karmaşık bir insan faaliyeti olan piyano çalmak, yalnızca devinışsel (psiko-motor) değil aynı zamanda bilişsel ve duyuşsal becerileri de gerektirmektedir. Duyuşsal beceriye; çalgının sevilmesi, çalgı çalışma disiplininin geliştirilmesi ve çalgı çalmaya yaşantıda yer verilmesi, devinışsel beceriye; çalgı çalmada iki elin eş güdümünün sağlanması gibi konular girmektedir (Özen, 2004, 59). Bilişsel beceri, öğrenme öğretme sürecinde yeni gelen bilgilerin algılanması, önceki bilgilerle karşılaştırılıp hatırlanması süreçleri ile ilgili (Otacıoğlu, 2005, 23) olduğuna göre, çalgı çalmaya yönelik müzik terimlerinin öğrenilmesi, tartım, ezgi, ses yüksekliği, ritim gibi müziksel bileşenlerin bilinmesi, kavranması ve hatırlanması piyano öğrenimiyle ilgili bilişsel beceriye girmektedir.

*Bu araştırma, 05 Şubat 2015 tarihinde İzmir’in Selçuk ilçesinde gerçekleştirilen VI. European Conference on Social and Behavioral Science’da sunulmuştur.

**Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Senfonik Müzik Uygulama ve Araştırma Merkezi, e-posta: rukenoztopalan@gmail.com

***Yrd. Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, e-posta. elif.tekin@deu.edu.tr

****Arş. Gör., Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi

Çocuklar için yazılan piyano kitapları hedef kitlenin ilgisini çekmek üzere tasarlanmalıdır. Bu işlevi bu kitaplarda yer alan metin ve görseller üstlenir. Piyano çalmaya yeni başlayan bir öğrencinin işitme, nota okuma gibi bilişsel alana giren birçok müziksel beceriyi gerçekleştirmesi beklenmektedir. Müziksel becerileri, öğrencilerin ilgisini çekebilen ve bilgileri akılda kalacak şekilde aktarabilen iletişimi güçlü başlangıç piyano kitaplarıyla geliştirmek mümkündür. Piyasada bu amacı gerçekleştirmeye yönelik birçok başlangıç piyano kitabına ulaşılabilmektedir. Ayrıca söz konusu kitapları eleştirel bakışla inceleyen birçok araştırma bulunmaktadır (Güven, Çelik, Canbey ve Snapper, 2012; Huang, 2007; Kaynak, 2011; Sickle, 2011; Thomas-Lee, 2003; Umuzdaş, 2013). Ancak çalışmaların çoğunda incelenen unsurların yalnızca müziksel hedeflerin uygunluğu ile sınırlı kaldığı, çocuğun algılamasında önemli yer tutacağı düşünülen görselliğin göz ardı edildiği veya daha yüzeysel bir bakış açısıyla ele alındığı gözlenmektedir.

“Öğrenmenin başlangıç noktası dikkattir. Duyu organlarına gelen uyarıcıların, duyuusal kayıta fark edilerek işlenmek üzere kısa süreli belleğe gönderilebilmesi için dikkat ve algılama gereklidir” (Kurtuldu, 2012, 237). Bilindiği gibi “dikkat”, kişinin bir şeye yoğunlaşması anlamına geldiğinden yapılan etkinliklerin tümü aynı zamanda bu amacı gerçekleştirmeye yönelik olmalıdır. Kitaplarda kullanılan ve müziksel hedefleri destekleyen görsel çalışmaların son derece titizlikle seçilmesi ve destekleyici görsel öğelerle biçimlendirilmesi dikkati çekmek açısından son derece önemlidir. Eğilmez (2009), yaptığı çalışmada, görsel çalışmaların, küçük yaştaki piyano öğrencilerinin dikkatini çekerek, dikkatlerini sürekli canlı tuttuğu, onları güdülediği, kavramları somutlaştırarak anlaşılması zor olan kavramları basitleştirdiği, şekiller yoluyla bilginin düzenlenmesini ve alınmasını kolaylaştırdığı, etkili ve kalıcı öğrenmeyi sağladığı sonucuna ulaşmıştır. Morgan (1984) da, görsel algılamanın öğrenmede en etkili ve en güçlü yol olmasının onu diğer algılardan ayırdığını belirterek görselliğin önemini vurgulamıştır.

Ercan (2008, 50), başlangıçta kullanılacak piyano öğretim metodunun mümkün olduğu kadar yalın olması gerektiğini, öğrencinin kafasını karıştıracak tanım ve uyarılarla dolu olmamasını, aksi halde öğrencinin başlangıçta bu yük karşısında bocalayacağını ve dikkatini toplamakta güçlük çekeceğini belirtmektedir. Çimen (1995, 13), bir piyano öğretim metodunun; çağdaş genel öğretim ilkelerine paralel, piyano eğitiminde geliştirilen en son yöntemlere göre hazırlanmış, hangi yaş grubu için yazılmışsa o dönemin bedensel ve psikolojik yapısına uyumlu, alıştırma, etüt ve parçaların ilgi çekici, sistemli çalışmaya yönlendiren bir yapıda olması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca, kitabın içeriği kadar dış görünümünün de önemini vurgulayarak; iç sayfaların tasarımına, resim ve çizgilerin albenisine ve nota yazımının okunaklılığına dikkat çekmiştir. Huang (2007) da, bir piyano kitabını oluşturan bileşenlere - nota okuma, ritim, teknik, müzisyenlik ve dağarın yanı sıra- tasarım ve formatın da eklenmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Ayrıca, grafikler ve formatın ilgi çekicilik düzeyi, renkli ve keyifli olup olmadığı, konuyla ilişkililiği, gereğinden fazla grafik içerip içermediği gibi tasarım ve formatla ilgili özelliklerin çocuklar için yazılmış piyano kitaplarında göz önünde bulundurulması gereğinden söz etmiştir.

Başlangıç piyano kitaplarında kullanılan resimleme (illüstrasyon), fotoğraf, renk, vinyet (küçük dekoratif resim) vs. gibi görsel unsurların, müziksel hedefleri destekleyecek, konu açıklamalarını güçlendirecek ve dikkat çekerek akılda kalıcılığı sağlayacak şekilde kullanılması önemlidir.

Becer (2011, 244), fotoğraf ve illüstrasyonun birinci işlevinin, metinde sözü edilen bir olguyu görselleştirmek olduğunu belirterek, boyut, biçim ya da üslup açısından yanlış seçilen bir görsel unsurun gramer ve imla hatalarıyla dolu bir cümleye benzetilebileceğini öne sürmüştür. Ayrıca, fotoğraf ve illüstrasyonun öncelikli görevinin izleyicisini bilgilendirmek olsa da, okuyucunun dikkatini çekme, kültür ve beğeni düzeyini yükseltme ve belleklerde yer edinme gibi işlevlere de sahip olduğunu vurgulamıştır. Bir tasarım içindeki görsel unsurların bütünlük oluşturacak şekilde bir araya getirildiğinde, kompozisyondaki dağınıklığın ve parçalanmanın önüne geçilebileceğini belirtmiştir (Becer, 2011, 72).

Görsel unsurların yanında, kitaplarda yer alan metinlerin de belli tipografik kurallar çerçevesinde oluşturulması önemlidir. Harkins’e (2010, 8-9) göre tipografi, harflerin ve kelimelerin nasıl düzenlendiği, birbirleriyle ilişkisinin nasıl olduğu ve bir kompozisyonda

nasıl bir yer işgal ettikleriyle ilgilidir. Yazıların hangi aralıklarla yerleştirileceğine, boyutlarının okunuşlarına nasıl etki edeceklerine karar vermek tipografik bir düzenlemeyi oluşturur. Tipografinin en önemli işlevi okunaklılıktır. Amaç, bilgiyi okuruna diğer bir deyişle mesajı alıcısına en açık, doğru ve yalın bir biçimde ulaştırmaktır. Ambrose ve Harris (2012, 9), tipografinin, yapılan işe uygun kurallar çerçevesinde oluşturulursa, düşünceleri daha iyi ortaya koyabilmeyi ve başkaları tarafından da doğru anlaşılabilmeyi sağlayacağını belirtmiştir. Tipografinin düzenlenmesinde bütünü de gözden kaçırmadan sayfaların birbirini ritmik bir biçimde takip etmesini sağlamak önemlidir.

Tipografide iki önemli unsur vardır; “okuturluk” ve “okunurluk”. Bu iki unsur her zaman birbirleriyle karıştırılır. Okuturluk uygun yazı karakteri seçimiyle ilgiliyken; okunurluk seçilen yazı karakterinin metinde doğru dizilmesi, hiyerarşik yapıda doğru kurgulanması ve uygun punto seçimiyle ilgilidir. Garfield (2012, 55), “Cooper Black” yazı karakterinin okutur bir karakter olduğunu ancak küçük puntolarda kullanıldığında okunaklı olmayacağını belirterek bu durumu karakter örneği üzerinden açıklamış olur. Çünkü seçtiğiniz bir karakter okutur bir karakter olsa da, doğru düzenleme yapılmadığı takdirde okunurluktan söz edilemez. Bu nedenle amaca uygun karakter seçimi ne denli önemliyse metnin doğru dizilmesi, kurgulanması ve uygun punto seçimi de o denli önem taşımaktadır. Bu doğrultuda bu çalışmada başlangıç piyano kitaplarının, tipografik açıdan incelenmesi okunurluk, okuturluk, metinlerin sayfa üzerindeki düzenlemesi, dizgisi ve seçimi açılarından ele alınmıştır.

Daha önce de değinildiği gibi piyano kitapları aracılığıyla, piyano öğrenmek ve öğretmek isteyen hedef kitle ile iletişim kurmak amaçlanmaktadır. “İletişim, duygu, düşünce ya da bilgilerin akla gelebilecek her tür yolla başkalarına aktarılmasıdır” (Gülsoy, 1999, 93). Burada iletişim kurduğumuz tarafın (hedef kitlenin) özelliklerine göre mesaj oluşturulur ve iletilir. Becer (2011, 13), bazı tasarımcıların görsel unsurları çekici ve dikkati yönetebilecek şekilde kurgulayabilmelerine rağmen, yazı karakterindeki uygunsuz seçimleri nedeniyle etkili bir iletişim kuramadıklarına dikkat çekmektedir. Görsellerin oluşumu ve tipografinin seçiminde hedef kitlenin yaş grubu, öğrenme ve ilgi düzeyi gibi verilerden yararlanılır. Örneğin, ilkökul düzeyinde okumayı yeni öğrenen bir yaş grubu için tercih edilecek yazı karakteri, okulda öğrenilen yazı karakterleri ile uyumlu olmalıdır. Bu nedenle sözü edilen hedef kitle için tasarlanan kitaplarda kullanılan fontlar sade ve anlaşılır olabilecek şekilde seçilmelidir.

Bu çalışmanın amacı, piyano çalmayı öğrenen çocuklar için hazırlanmış başlangıç piyano kitaplarındaki görsel ve tipografik öğelerin, müziksel hedeflerle olan ilişkisinin incelenmesidir. Başlangıç piyano kitaplarında yer alan görsel unsurların tipografik açıdan da incelenmesi önem taşımaktadır. Daha verimli başlangıç piyano kitapları oluşturulmasına yardımcı olabileceği içinde olan araştırma, Türkiye’de görsel algı ve tipografi içeren müzik dışı disiplinleri de kapsayan ilk çalışmadır.

Yöntem

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, öncelikle verilerin kavramsallaştırılması, daha sonra ortaya çıkan kavramları bir bütün halinde açıklayan temaların (kategori) saptanması ile verilerin mantıklı şekilde düzenlenmesini sağlayan bir analiz yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 159).

Verilerin toplanması

Araştırmanın verileri, Türkiye’deki tüm kitapevlerinin taranması sonucu ulaşılan basımı devam eden başlangıç piyano kitaplarından oluşmaktadır. Bunlar, araştırmanın amacına yönelik değişkenler açısından eksiklikleri olduğu düşünülen; John Thompson’ın “Kolay Piyano Kursu I”, Nail Yavuzoğlu’nun “Temel Piyano Eğitimi 6-12 Yaş”, Sevinç Ereren’in “Kolay Piyano”, İpek Çığ Çevikkaya’nın “Minik Müzik Gezginleri” Didem Gezek ve Elvan Gezek’in “Piyano Çalmayı Öğreniyorum”, Fritz Emonts’un “Avrupa Piyano Metodu”, Şirin Akbulut Demirci’nin “Tekerlemeler ve Türkülerle Piyano Öğreniyorum”, Ümit Sürekli’nin “Arkadaşım Piyano”, Denes Agay’in “Learning to Play Piano” ve Yalçın İman’ın “On Yaş Altı Çocuklar İçin Piyano Metodu” isimlerindeki on adet kitap ile sınırlıdır.

Söz konusu başlangıç piyano kitaplarındaki müziksel, görsel ve tipografik kavramlar saptanmış, üç başlık altında kategorilere ayrılmış ve tablolaştırılmıştır (Tablo 1, Tablo 2, Tablo 3). “Kategori (tema), içerik analizinde elde edilen kavramların birbirleri ile ilişkili olarak belirli bir tema altında sınıflandırılmasıdır” (Yıldırım ve Şimşek, 2013, 260). Kitaplar tablolarda yazılı olan sıra ile numaralandırılmıştır.

Verilerin analizi

Belirlenen kitaplar nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Oluşturulan kategori formundaki, tematik kodlamanın iç tutarlılığını yani oluşturulan kavramların doğru kategori altında olma durumlarını test etmek için uzman (iki grafik tasarımcısı ve iki piyano eğitimcisi) görüşü alınmıştır. Doğru tema altında bulunmayan ve net anlaşılabilen maddeler düzeltilmiş ve tablolar nihai halini almıştır. Daha sonra uzmanlardan, kitapları inceleyerek belirlenen ölçütlerin olup olmadıklarıyla ilgili tablolarda işaretleme yapmaları istenmiştir. Uzmanların görüş birliği sağlayamadığı yanıtlar tablolardan çıkarılmıştır. Saptanan öğelerin başlangıç piyano kitaplarında yer alma durumlarının belirlenmesinde, frekans ve yüzde hesaplamaları kullanılmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Bu bölümde kitaplarla ilgili belirlenen ölçütlerin var olup olmadıkları tablolarda işaretli olarak gösterilmiştir. Bulgular, ilgili alan yazın desteği ile açıklanmaya çalışılmıştır.

Tablo 1. Kitaplardaki Müziksel Öğeler

Müziksel Öğeler	Cd eki		Yazılı Öğretmen Eşliği		Hareket İçeren Oyunlar		Konuların Kitap Boyunca Sistemli İlerlemesi		Konuları Destekleyen Görsel Kullanımı		Piyanoda Oturuş ve Ellerin Konumunun Görselle Desteklenmesi		Temel Müzik Bilgilerine Parçaların İçinde Yer Verilmesi		Yeni Konuları İçeren Yeterli Sayıda Parça		Baş Parmakların “Orta Do” Notasında Konumlanması		Yeterli Sıklıkta Parmak Numarası Hatırlatma		Notasız, parmak numarası içeren Parçalar		
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	
1	x		x		x	x		x			x	x		x		x		x					x
2	x			x		x		x		x	x		x		x		x		x				x
3		x	x		x	x		x		x		x			x	x				x	x		
4		x		x		x		x		x		x		x		x		x					x
5		x		x		x		x		x		x			x	x		x					x
6	x		x		x		x		x		x		x		x	x		x					x
7		x	x		x	x		x		x			x	x		x				x			x
8		x		x		x			x	x		x			x	x		x					x
9		x	x		x	x		x		x		x		x		x		x					x
10		x	x		x		x		x		x		x		x		x		x				x
f	3	7	6	4	0	10	6	4	8	2	7	3	8	2	6	4	9	1	7	3	3	7	
%	30	70	60	40	0	100	60	40	80	20	70	30	80	20	60	40	90	10	70	30	30	70	

CD Eki

Araştırmanın bulgularına bakıldığında Tablo 1’de görüldüğü gibi, müziksel öğeler açısından incelenen on kitabın sadece %30’unda eşlikler içeren CD ekinin yer aldığı görülmektedir. Eşlik, “...eserin armonik niteliğini ortaya çıkararak, esere içerik ve derinlik kazandıran müzikal birliktelik”tir (Say, 2005: 186). Bilgin (2006), eşliğin öğretimde ezgiyi destekleyecek ve onu zenginleştirecek, çocukta çok seslilik zevkini uyandırmaya yardımcı olacak (Akt. Küçük, 2014:199) bir faktör olduğunu belirtmiştir. Çocuk, eşlikle çalarken duyduğu müziğin temposuna

ayak uyduracak yani ritim duygusunu da geliştirecek ve birlikte çalabilme disiplini edinip keyifle müzik yapmanın tadına varacaktır. Bu da, zaten müzik eğitiminin öncelikli hedefleri içerisinde yer almaktadır.

Yazılı öğretmen eşliği

İncelenen kitapların %60'ında, piyano parçaları için yazılmış öğretmen eşliği yer almakta, %40'ında ise yer almamaktadır. Güven ve diğerleri ise (2012) inceledikleri piyano kitaplarının yalnızca % 40'ında ve sadece başlangıç aşamasında öğretmen için eşliğin yer aldığını gözlemişlerdir. Öğretmen eşliğinin yazılması, CD eşliğinin müziksel anlamda oluşturacağı düşünülen artılarına ek olarak, çocuğun dört el çalma deneyimini geliştirecek ve öğretmen için de kolaylık sağlayacaktır.

Hareket içeren oyunlar

Bu çalışmada incelenen kitapların hiçbirinin çocukların rahat ve özgürce hareket etmelerine yönelik etkinlikler içermediği gözlenmiştir. Campbell ve Kassner (2006), çocuğun çalgı çalabilme becerisi ile fiziksel gelişimi arasında bir ilişki bulunduğunu, hareket etkinliklerinin çocuğun psiko-motor ve müziksel kavramsallaştırma becerileri üzerinde etkili sonuçları olduğunu ifade etmektedir. İçten gelen, doğal ve yaratıcı hareket etkinlikleri çocuğu müziksel kavramları ifade etme, müziksel duyarlılığını geliştirmekte, onu müziksel bileşenleri keşfetme konusunda cesaretlendirmektedir (Aktaran, Huang, 2007:91). Trap'a göre ise (2012, 65), özellikle ayakla yapılan hareket etkinlikleri çocukların piyano çalarken iki elin koordinasyonunu sağlamalarına yardımcı olmaktadır. Thomas Lee (2003) çocuklar için yazılmış piyano metotlarını analiz ettiği çalışmasında çoğu metodun çocuklar için çok önemli olan hareket etkinliklerine çalma, söyleme ve işitme içeren etkinliklerden daha az önem verdiği bulgusuna ulaşmıştır.

Konuların kitap boyunca sistemli ilerlemesi

Kitapların %60'ında, çalmaya zemin hazırlayan müzik konuları ve bunlara yönelik alıştırmalar sistemli olarak yer almış fakat %40'ında bu sistemli ilerlemeye yeterince önem verilmemiştir. "Sistem, genel olarak düzenli bir biçimde birbirini etkileyen ve birbirine bağlı birimlerden, değişik bölümlerden oluşan ve genel bir plana göre kurulan, belirli bir sonuca ulaşmak için amaca yönelmiş bir bütündür" (Ataman, 2002, 131). "Sistemler, parçalardan oluşan dizinin, bütünün genel amacına doğru birlik halinde çalışması ile ortaya çıkan yapılardır" (Efil, 2010, 86). Her ne kadar piyano çalma becerisindeki gelişim hızı, her çocuğa göre farklı olsa da, müziksel konuların ve repertuarın sistemli bir sıra ile basitten karmaşığa ilerlemesi önemlidir. Sickle (2011) beş adet piyano yöntemi içeren kitabı karşılaştırarak aralarındaki benzerlik ve farklılıkları ortaya koyduğu çalışmasında, kitaplarda yer alan müzik konularının basitten karmaşığa doğru ilerlediğini gözlemlemiştir. Molla (2002, 11)'ya göre, hızlı öğrenen çocukların öğretmenleri tarafından aceleci davranılarak hemen zor parçalara geçirilmesi, bir zaman sonra geriye dönüşlerin yaşanmasına neden olabilmektedir. Öğrenilen ve uygulanması istenilen konuların basitten karmaşığa doğru sistemli bir şekilde ilerlemesi, çocuğun kavramasını kolaylaştırıp, ona yeni bilgileri ve uygulamaları daha önce öğrendikleriyle birleştirme olanağı sağlar. Bu da çocuğun yapabilme becerisini ve özgüvenini arttırmaya yardımcı olur.

Konuları destekleyen görsel kullanımı

Kitapların %80'i, müziksel konuları destekleyen görsellere yer vermiş, %20'si ise yer vermemiştir. Kitapların büyük bir kısmında görsel desteğin varlığından söz edilse de, kitapların birinde, konuyu desteklemek üzere kullanılmış fotoğraflarla, yanlış olanı defalarca vurgulayarak doğru olana ulaşılmaya çalışıldığı gözlenmektedir. Oysa, akılda yer edebilecek yanlış örnekler yerine doğru örneklerin vurgulanması öğretim açısından daha önemli ve gereklidir.

Piyano'da oturuş ve ellerin konumunun görselle desteklenmesi

Piyano’da oturuş ve ellerin konumlandırılmasını içeren görseller, kitapların %70’inde yer almış %30’unda ise yer almamıştır. Gün ve Yıldız (2013:112)’a göre piyano eğitiminde başarı üzerinde etkisi olan teknik-fiziksel faktörlerin başında doğru duruş, oturuş ve tutuş pozisyonları gelmektedir. Başarılı bir performansta parmak, bilek, kol ve bacakların doğru konumlandırılması önemlidir. Şen (2002, 29) ise anatomik yapının, ağırlık, boy, orantı olarak kişiden kişiye farklılık gösterdiği ve piyano çalan her kişinin kendi tuşesini, kendine özgü hareketleri ile oluşturabileceği görüşündedir. Yine de, piyanoda oturuş ve ellerin klavye üzerinde konumlandırılmasına yer veren doğru içerikli görsellerin kullanımı, konunun somutlaşmasını sağlayacaktır. Her ne kadar bu konuyu en iyi örnekleyecek kişi öğretmen olsa da, çocuğun doğru görselleri istediği zaman kitapta da görmesi, öğretmenin açıklama ve örneklemelerini destekleyecek ve konu çocuğun hafızasında görsel kodlama yoluyla kalıcı olarak yer bulacaktır.

Temel müzik bilgilerine parçaların içinde yer verilmesi

İncelenen kitapların %80’inde çocuğun öğrenmesi beklenen temel müzik bilgilerini içeren örnekler, parçaların içinde yer almış, %20’sinde ise yer almamıştır. Benzer şekilde Güven ve diğerleri (2012) çalışmalarında inceledikleri kitapların %90’ında temel müzik bilgilerine yer verildiğini ancak kitapların bir kısmında parçaların içerisinde yeri geldikçe açıklandığı, bazılarında ise ayrı bir bölüm halinde sunulduğunu saptamışlardır.

Temel müzik bilgisi konularının, ilk sayfalarda yer almasındansa; parçalar üzerinde yeri geldikçe anlatılması ve görsellerle desteklenmesi hem sistemli ilerlemeyi destekleyecek, hem de çocuğun uygulayarak daha kolay öğrenmesini sağlayacaktır. Kaynak’ın (2011) çalışmasında görüşleri alınan 53 piyano eğitimcisinin öncelikli olarak müzikal becerilerin kazandırılmasını hedefleyen piyano kitaplarını tercih ettikleri saptanmıştır.

Yeni konuları içeren yeterli sayıda parça

Kitapların %60’ı, yeni öğrenilen konunun pratiğini yaptıracak yeterli parça sayısına yer vermişken, %40’ı yer vermemiştir. Öğrencide etkili ve kalıcı öğrenmeyi sağlamak için tekrara ihtiyaç duyulur. Ancak tekrarın öğrenciyi sıkıkmaması gerekir. Bu nedenle aynı parçanın tekrarı yerine yeterli sayıda farklı alıştırmalara gerek vardır. Konuyla bütünlük parça sayısı artırılarak, öğrencinin o konuda daha çok pratik yapması sağlanacağı için öğrenenin yeni konuyu daha iyi özümseyeceği ve ayrıca müzikalite duygusunu geliştirebileceği düşünülmektedir.

Başparmakların “orta do” (1. oktav do) notasında konumlanması

Kitapların bir tanesinde yani %10’unda, sağ ve sol elin başparmakları “orta do” notasında konumlanmayıp, sol elin beşinci parmağının “kalın do” notasında konumlandırılmasıyla başlanması istenmiştir. Bu şekildeki başlangıç, elleri birbirinden uzaklaştırmakta, iki elde farklı parmak numaraları kullanılmasına ve henüz güçlenmemiş sol elin dördüncü ve beşinci parmaklarının zorlanmasına neden olmaktadır. Çimen (1995), bu durumun odaklanma sorunu yarattığını ve el tutuşunun denetimini aksattığını, ellerin yan yana durduğu orta do yönteminde ise doğru el tutuşunun ve nota okumanın kolaylaştığını ileri sürmektedir. Bu nedenle, piyano öğretimine “orta do” yöntemi ile başlanması önemli görülmektedir.

Yeterli sıklıkta parmak numarası hatırlatma

Parmak numaraları; etütlerde hedeflenen tekniğin geliştirilmesi, müziksel uyumun devam etmesi ve bazen de çalmayı kolaylaştırması için kullanılabilir. Piyano notasyonunda parmak numaralarının belirtilmesi başlangıçta önemli olsa da kullanım sıklığının dengeli bir şekilde ayarlanması gerekir. Çünkü öğrenci yalnızca parmak numaralarına bakıp notaya bakmadan çalmayı alışkanlık haline getirebilir. Bu durum da, öğrencinin notaya bakarak okuma alışkanlığı kazanmasını geciktirebilir. Öğrencinin başlangıçta yazılı parmak numaralarıyla çalışması, ileride doğru parmak numaraları seçebilme konusunda ona yardımcı olabilir.

İncelenen kitapların %70'inde hatırlatıcı parmak numaraları yer almış, %30'unda ise yer almamıştır.

Notasız, parmak numarası içeren parçalar

Kitapların %30'unda notasız, sadece parmak numarasına dayalı çalmayı içeren sayfalar yer almaktadır. Nota öğrenimini de sağlayan bu kitapların en başında sadece parmak numarasına dayalı aldırılan parçalar çocuğa kolay gelecek ve başardım duygusunu kazandıracaktır. Ancak, devamında nota okuyarak alması gereken sayfalar, baştaki kolaylığı iermeyeceğinden, öğrencinin nota okumaya karşı bir direnç geliştirmesine neden olabilecektir.

Tablo 2. Kitaplardaki Görsel Öğeler

Görsel Öğeler	Tasarımda Layout Kullanımı		İllüstrasyonların Hedef Kitleye Uygunluğu		Fotoğraf Seçiminde Hedef Kitleye Uygunluk		Vinyetlerin Hedef Kitleye Uygunluğu		Fotoğrafların Doğru Kadrajlanması		Görsellerin Birbirine Uyumu		Tasarımda Uygun Renk Kullanımı		Tasarımda Görsel Hiyerarşı Kurgusu	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
1	x		x		-	-	x		-	-	x		x		x	
2		x		x	-	-	x		-	-		x		x		x
3	x			x	-	-		x	-	-		x		x		x
4	x		x			x	x			x	x		x		x	
5	x		x		-	-	x		-	-	x		x		x	
6	x		x		-	-	x		-	-	x		x		x	
7		x		x		x		x		x		x		x		x
8	x		-	-		x	x			x		x		-	-	x
9	x		x		-	-	x		-	-	x		x		x	
10	x		x		x			x	x			x	x			x
f	8	2	6	3	1	3	7	3	1	3	5	5	6	3	8	2
%	80	20	67	33	25	75	70	30	25	75	50	50	67	33	80	20

Tasarımda layout kullanımı

İçeriği düzenli ve amaca uygun hale getiren bir sistem olan "Layout" (Sayfa düzeni) u Ambrose ve Harris (2010, 217) bir sayfa üzerinde bir arada bulunmaları planlanan metin, görüntü ve diğer tasarım unsurlarının, baskıdan sonra gözükmesi planlanan şekilde son kez bir araya getirilip düzenlenmesi olarak açıklar. Ayrıca sayfa düzeninin ilk amacının, iletilecek görsel ve metinsel öğelerin okuyucunun en az çabayla algılamasını sağlayacak biçimde sunmak olduğuna vurgu yaparlar (Ambrose ve Harris, 2013b, 9).

Herhangi bir içeriğin bir kitaba dönüşebilmesi için "layout" adı verilen belirli bir düzen içinde tasarlanması gerekir. Araştırmada incelenen on kitabın %80'inde layout oluşturmaya dikkat edildiği, %20'sinde ise dikkat edilmediği görülmüştür. Sayfaların belli bir düzen içinde tasarlanmış olmaları tam olarak amaca uygun yapıldığı anlamına gelmez. Bir kitabın içeriğine uygun bir şekle gelebilmesi, kitabın içeriğini oluşturan her parçanın bir düzen içinde uyumlu ve

hiyerarşik yapı içerisinde amaca yönelik kurgulanmasıyla mümkün olabilir. Becer (2011, 11), kendi başlarına çok çekici ve ilginç gibi görünen birçok ayrıntının, bir araya getirildiklerinde dikkati dağıtan bir görüntü kirliliğine yol açabileceğinden söz ederek, sayfa düzeninin önemini vurgulamıştır.

İllüstrasyonların hedef kitleye uygunluğu

İçinde illüstrasyonların yer aldığı kitapların %67'si illüstrasyonları hedef kitleye yani çocuklara uygun olarak kullanmış, %33'ü ise, bu konuda yetersiz kalmıştır. Ambrose ve Harris (2010, 123), illüstrasyonu; açıklamak, örneklendirmek ya da süslemek amaçlı resimlendirme çalışması olarak tanımlarken; Becer (2011, 210), başlık, slogan ya da metin gibi sözel unsurları görsel olarak betimleyen ya da yorumlayan tüm unsurların genel adı olarak tanımlar. Türkiye'nin tanınmış illüstratörlerinden Nazan Erkmen, Çellek'in (2003) kendisiyle yapmış olduğu bir röportajında, çocuk kitaplarında kullanılan illüstrasyonların gelişme evresinde olan bireylerde özgüveni ve beğeniyi geliştirme konusunda önemli roller taşıması nedeniyle, illüstrasyonların mükemmel sanat formunda olması gerektiğini savunur. Ayrıca Erkmen, öğrenmede resimlerin etkisinin çok fazla olduğunu belirterek, tüm resimlemelerin estetik değer taşıması ve illüstrasyonların motivasyonu sağlaması gerektiğini vurgular. Ona göre, iyi resimlemeler öğrenmeyi hızlandırır, kötü resimlemeler ise öğrenmeyi yavaşlatır. Çünkü Berger'in (1999, 7) de belirttiği gibi, çocuğun dünyasında görme konuşmadan önce gelir.

Fotoğraf seçiminde hedef kitleye uygunluk

10 kitabın 6'sında hiç fotoğraf kullanılmamıştır. Fotoğraf içeren kitapların yalnızca %25'i hedef kitleye uygun olup %75'inde ise kullanılan fotoğrafların, ışık ve renk ayarları doğru yapılmadığından koyu ve karanlık görünmüş, böylece kitabın hitap ettiği yaş grubu için uygun olmamıştır. "Her fotoğraf, bir manzaradan, bir insandan, bir nesneden yayılan ışık titreşimlerinin duyargan yüzeyi (film yüzeyi) etkilemesidir" (Boubat, 1996, 17). Çellek'in (2003) röportajında Erkmen, çocuklara illüstrasyon yerine fotoğraf gösterildiğinde hatırlama gücünün çektiklerini belirtir. Bu nedenle çocuk kitaplarında kullanılacak fotoğrafların tıpkı bir illüstrasyon gibi düşünülmesi, üzerinde titizlikle durulması gerekmektedir. Fotoğrafi çekilecek kişinin yaşından, giydiği kıyafete, ortamın ışıklandırılmasından, ortamdaki renklerin ve nesnelerin kurgulanmasına kadar birçok şey dikkat edilmelidir.

Vinyetlerin hedef kitleye uygunluğu

İncelenen kitapların %30'unda, parça adlarını vurgulamak üzere kullanılan vinyetlerin amaca uygun olmadığı görülmektedir. Bir kitabın başlık sayfasına ya da bölüm başlarına konulan küçük dekoratif çizimler olan (Gülsoy, 1999, 581) vinyetler, küçük süsleme öğeleri olsalar da, sayfaya renk, hareket ve heyecan getirebilmeleri açısından çocuk kitapları için önemli unsurlardır. Ancak vinyetlerin sadece süsleme olarak algılanıp, amaçsız bir şekilde oluşturulması sayfada bir canlılık yaratmaktan çok, anlamsız bir yer işgaline ve itici bir görüntüye neden olabilmektedir. İçinde vinyetlerin kullanıldığı kitaplarda yaklaşık %15 oranında, çocuk dünyasına hitap etmeyen, itici çizimlerin yer aldığı gözlenmektedir.

Fotoğrafların doğru çerçevesi (kadro)

Çerçeveleme kameranın görüş alanıdır. Gülsoy (1999, 210), çerçeve ya da çerçevelemeyi; fotoğrafı çekilecek cismi gerek büyüklük, gerekse yer bakımından görüntü çerçevesine en elverişli biçimde yerleştirmek olarak açıklar. On kitabın altısında hiç fotoğraf kullanılmamıştır. Fotoğraf içeren kitapların yalnızca %25'i doğru çerçevesiyle çekilmiş fotoğraflar içermektedir. Kitapların %75'inde anlatımı ve eğitimi desteklemek amacıyla kullanılan fotoğrafların çerçeveleri, doğru ve yerinde kurgulanmamıştır. Özellikle çocuğun belli müzik bilgilerini öğrenmesi amacıyla kullanılan fotoğraflar, yanlış çerçeveleme nedeniyle yetersiz ve hatta yanlış bilgi verebilmektedir. Örneğin, ellerin piyano tuşlarında konumlandırılmasını örnekleyen fotoğraflarda, elin bilek kısmı çerçeve dışında kaldığı için doğru tutuşla ilgili net bilgi vermemektedir.

Görsellerin birbiriyle uyumu

Kitabı oluşturan elemanların (yazı, görseller, renk vb.) birbirleriyle tutarlı olması son derece önemlidir. İncelenen kitaplarda kullanılan görsellerin sadece %50'sinde görsellerin birbiriyle uyumundan söz edilebilir. Becer'e (2011, 244) göre, kitap tasarımcısı görsel unsurların birbirleriyle, metinle, sayfa ile ve kitabın diğer bölümleri ile olan ilişkilerini düzenlemekle yükümlüdür. Görsel doku, boyut ve orantılar arasında kurulan benzerlikler, metinle görsel unsurlar arasındaki bağlantıyı güçlendirir. Örneğin, sayfa kenarı ve yazı alanıyla görsel unsurlar arasında kalan boşlukların, kitabın her sayfasında aynı standartlarda tutulması, bütünlük sağlamada önemli bir etkidir. Buna karşın, görsel unsurlar arasında yaratılacak biçim, boyut ya da konum farklılığı; okuyucunun dikkatini ve ilgisini artırır ve tasarımı tekdüzelikten kurtarır. Ona göre tasarımcı, tek sayfanın etkileyciliğinden çok, sayfaların bir arada oluşturduğu bütünsel uyumu ön plana çıkarmalıdır.

Tasarımda uygun renk kullanımı

Renk kavramını, grafik tasarımın temel bir ögesi ve dikkat çekmek için kullanılacak bir araç olarak tanımlayan Ambrose ve Harris (2013a, 10, 130, 132), renk üzerinden bilgi verilebileceğini, bilgiye erişimi kolaylaştıran bir kodlama yöntemi olarak kullanılabilirliğini, renk kodlamasıyla farklı türlerdeki içeriklerin gruplandırılıp anında fark edilebileceğini belirtmiştir. Renk sayesinde, gördüğümüzü çabucak kavrayabileceğimiz sistemli bir tasarım oluşur. Ambrose ve Harris (2013c, 172), tasarımda rengin kullanılmasıyla, izleyicide duygusal tepki uyandırılabilirliğini ve rengin bir tasarımdaki herhangi bir öğeden daha anlamlı ve belirgin bir etkiye sahip olduğunu söyler. Pipes (2008,170) rengin, aklımızı ve vücudumuzu aynı anda etkilediğine vurgu yapar. Renk, kısa sürede izleyici üzerinde etkili olabildiğinden, tasarıma olumlu bir katkı sağlaması için seçiminin iyi yapılmış olması gerekir. Pipes (2008, 170), çocukların şekillere oranla renklerden daha çok etkilendiklerini belirtir. Bu nedenle çocuk kitaplarında rengin önemi yadsınamaz. Renk dikkat çekici olabildiği gibi aynı zamanda sakinlik ve algı yönetici de olabilmektedir. “Bir parça parlak kırmızı, izleyicinin nabzını yükseltebilir, sessiz bir mavi ise izleyiciyi, örneğin teknik bir bilgiyi okuma hazırlığında sakinleştirebilir” (Ambrose ve Harris, 2013a, 106). Becer (2011, 57-59) ise sıcak renklerin uyarıcı, soğuk renklerin ise gevşetici ve dinlendirici olduğunu ancak soğuk renklerin aşırı dozda kullanıldıklarında kasvetli, hatta moral bozucu bir etki yaratabileceğinden söz eder. Becer (2011, 57-59), renkleri hiyerarşik yapıda kullanırken, sıcak renklerin sayfadan çıkıyormuş izlenimi verdiğini ve daha önde göründüklerini, soğuk renklerin ise uzaktaymış hissi yarattığını da göz önünde bulundurmak gerektiğini belirtir.

Araştırmada incelenen kitaplarda illüstrasyon içerenlerin %67'sinde tasarıma uygun renk kullanıldığı görülmektedir. Kitapların %33'ünün ise, hedef kitleye uygun, hiyerarşik yapıyı destekleyici, ilgiyi yüksek tutan ve bilgiyi gruplandırarak algıyı kolaylaştıran -yani tasarıma uygun- renk kullanımından uzak olduğu görülmektedir. Tasarımda renk kullanılması, kitabı daha ilgi çekici bir hale getirebilir. Ancak bir renk kodlaması olmadan, amaçsızca ve dikkatsizce kullanılan renkler, tasarımı soğuk, itici ya da tam tersi bunaltıcı bir hale dönüştürebilmektedir. Bir kitabın içeriğine ve hedef kitleye uygun bir şekilde renklendirilebilmesi, kitabın içeriğini oluşturan her parçanın bir düzen içinde uyumlu ve hiyerarşik yapı içerisinde amaca yönelik kurgulanmasıyla mümkün olabilir.

Tasarımda görsel hiyerarşi kurgusu

İncelenen kitapların %80'inde tasarımda görsel hiyerarşi kurgusuna önem verildiği, %20'sinde ise, bu konunun göz ardı edildiği gözlenmektedir. “Görsel hiyerarşi, tasarım içindeki görsel unsurların vurgulamak istenen mesaja göre ölçülendirilmesi anlamına gelir. Tasarımcı, görsel hiyerarşi yoluyla okuyucunun gözünü tasarım yüzeyinde yönlendirebilme olanağı bulur” (Becer, 2011, 70). Bir kitabın kendi içinde görselleriyle ve tipografisiyle tutarlı olması, anlaşılabilirliğini artırmakta ve kavranabilmesini kolaylaştırmaktadır. Nasıl ki bir kitapta anlatıma ve yaş grubuna

uygun tipografi seçiliyorsa, aynı şekilde görsellerin de birbiriyle uyumlu olması ve hedef kitleye hitap edebiliyor olması gerekir. Ambrose ve Harris (2013b, 70), bir sayfanın ister ana odak noktası, isterse de yardımcı öğesi olsun, imgelerin karşı tarafa mesaj iletmekte önemli roller üstlendiğini belirterek grafik tasarımdaki önemini vurgulamıştır. Ayrıca, temel sayfa düzeni ilkelerinin, tasarımcının imgeleri tutarlı bir biçimde kullanabilmesinde yardımcı bir rol üstlendiğinden söz etmiştir. Bir tasarım alanında her şey aynı anda ön plana çıkarılmak istenirse vurgu kavramı yok olur. Becer'e (2011, 74) göre vurgulama; ön plana çıkması gereken unsur ile ikinci planda kalması gereken unsur arasında gerçekleştirilecek bir yön, boyut, biçim, doku, renk, ton ya da çizgi kontrastı ile sağlanabilir. İstek (2005, 55-56)'e göre, tasarım süreci karışıklığa ve aynılığa düzen getirmek demektir. Düzen, verilen mesajın daha kolay anlaşılmasını sağlar. İstek, insan beyninin her şeyde bir anlam aradığına dikkat çekerken, aslında tasarlanmış bir sayfadaki aynılıkları ve farklılıkları da kavrayabileceğine vurgu yapmaktadır. Eğer tasarımcı işini tam anlamıyla yapabilmişse, okuyucu tekrar eden aynılıklarla bir okuma ve algılama düzeni kuracaktır. Aksi halde bilgi, okuyucuya doğru bir şekilde aktarılamamış olur.

Tablo 3. *Kitaplardaki Tipografik Öğeler*

Tipografik Öğeler	Çocuklara Uygun Yazı Karakteri Seçimi		Çocuklara Uygun Punto Kullanımı		Anlatımda Hiyerarşi (Öneme göre düzenleme)		Kullanılan Yazı Karakterlerinin Birbirleriyle Uyumu		Metin Dizgisinde Okunaklılık	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
1		x	x		x		x		x	
2		x	x			x		x		x
3	x		x			x	-	-		x
4		x	x		x		x		x	
5	x		x		x		x		x	
6		x		x		x	-	-		x
7		x		x		x		x		x
8		x		x		x	x			x
9		x	x		x		-	-	x	
10		x		x		x	x			x
f	2	8	6	4	4	6	5	2	4	6
%	20	80	60	40	40	60	71,4	28,6	40	60

Çocuklara uygun yazı karakteri seçimi

Bir kitap için hedef kitlesinin okuyabileceği bir karakterle yazılmış olması büyük önem taşımaktadır. Hedef kitlesi çocuklar olan ve bu araştırmanın konusunu oluşturan on adet başlangıç piyano kitabının sadece %20'sinde bu önemli konuya dikkat edilmiştir. Oysa ki Naranjo-Bock'un (2011) da dediği gibi çocuklar için yazılacak bir metin için seçilecek fontun, basit şekillerle tasarlanmış ve dostça görünmeleri gerekir. Karakterlerin iç boşlukları (counters) yuvarlak ve açık olmalı, açılı ya da köşeli olmamalıdır. Yazı karakterleri çocuklar için uygun ve okuması kolay olan, geniş x yüksekliğine sahip olmalıdır. Ambrose ve Harris'e göre (2012, 264) "x" yüksekliği, "Uzantısı olmayan (x harfi gibi) küçük harflerin, taban çizgisinden orta çizgiye olan uzaklıkla ölçülen yüksekliği"dir. Yazı karakterine göre değişen göreceli bir

ölçümdür. “x-yüksekliği, karakter biçimi, kapalı alan büyüklüğü, çizgi kontrastı, tırnaklar ve çizgi ağırlığı gibi özellikler okutur yazı karakteri seçiminde önem taşımaktadır” (Ambrose & Harris, 2012, 186). Okul çağındaki çocukların okuma ve yazmayı öğrenirken gördükleri karakterlerle uyum sağlaması için, özellikle a ve g harflerinin tek yapıdan oluşmasına dikkat edilmelidir (Naranjo-Bock’un, 2011). Bu gereklilik, okul öncesi ve okul çağındaki çocuklara okuma ve yazmayı öğretirken kullanılan karakterlerle uyum sağlamak içindir. İki katlı yapıya sahip olan a ve g harfi deneyimli okuyucular içindir. Kitapların çoğunda, çocukların okulda öğrendiği tek katlı a yerine, yabancı oldukları çift katlı “a”yı içeren yazı fontu kullanılmıştır. Oysa ki, “tek katlı a”nın yer aldığı hece ve kelimelerle okumayı öğrenen çocukların bu yazı karakterini algılaması daha kolaydır.

Çocuklara uygun punto kullanımı

Hedef kitleye uygun yazı karakteri seçimi ne kadar önemliyse bu karakterin uygun puntolarda dizilmesi de o derece önemlidir. Kitapların %40’ında metin için tercih edilen punto, iletişim kurmayı amaçlayan hedef kitleyle yani, çocuklarla verimli iletişim kurmak için küçük kalmıştır. Bernard, Chaparro, Mills ve Halcomb (2002, 87-96), çocukların 14 puntodan küçük yazılarda okuma zorluğu çektiğini belirtir. Metin puntosu seçiminin, okuyucunun yaş kitlesine ve seçilen yazı karakterine göre yirmi dört puntoya kadar yükseltilebileceğini söyleyen Eşgi (2005) ise, ilköğretim çağındaki çocuklar için metinler oluşturulurken 14 - 24 punto aralığının uygun olacağı görüşündedir.

Anlatımda hiyerarşi (öneme göre düzenleme)

Araştırma kapsamında incelenen on kitabın sadece %40’ında hiyerarşinin varlığından söz etmek mümkündür. Metinleri düzenli bir bütün olarak algılamamızı ve uygun sırayla okuyarak takip etmemizi sağlayan “hiyerarşi”dir. Ambrose ve Harris’e (2012, 117) göre, “hiyerarşi”, farklı metin parçalarının birbirine göre önem derecesini belirtmek için kullanılan ve bunların düzenlenmesine görsel bir kılavuz sağlayan mantıklı ve görsel bir yöntemdir. Hiyerarşide metinlerin uygun bir sırayla dizilmesine yardımcı olan “başlık, alt başlık, açıklayıcı metin, gövde metin ve dipnot” gibi bazı sınıflandırmalar vardır. Bu sınıflandırmalarda başlık için sayfadaki en büyük punto kullanılırken, vurgu artırılmak istenirse, karakter ailesinden bold seçimi yapılabilir ya da zeminine ve metin rengine zıtlık yaratacak bir renk seçilebilir. Alt başlık, başlığa göre ikinci derecede önem taşıdığı için yazı karakterinin ağırlığını biraz düşürmek gerekir. Bunun için, punto başlığa göre küçültülmeli ve vurgusu azaltılmalıdır. Açıklayıcı metin, gövde metnine göre daha büyük puntuyla yazılmalıdır. Çünkü metinden önce açıklayıcı metnin okunması ve özümsemesi gerekir. Ancak, açıklayıcı metnin de alt başlıktan daha küçük olması gerektiği unutulmamalıdır.

Kullanılan yazı karakterlerinin birbirleriyle uyumu

İncelenen kitapların yedi tanesinde farklı yazı karakterleri bir arada kullanılmış, üç tanesinde ise aynı yazı karakteri ailesinden seçim yapılmıştır. Dolayısıyla, farklı yazı karakterlerinin kullanıldığı yedi kitabın %71,4’ünde seçilen yazı karakterleri birbirleriyle uyumlu kullanılırken, %28,6’sının ise bu konuda yetersiz kaldığı gözlenmektedir. Bir kitapta tercihen bir ya da birden fazla yazı karakteri kullanılabilir. Tek karakterle tasarım yapılacaksa, vurgularda ve hiyerarşik düzende seçilen yazı karakterinin ailesinden yararlanılır. Ancak tasarımda birden fazla yazı karakteri kullanılıyorsa ve vurgular farklılıklarla sağlanıyorsa, karakterlerin birbirleriyle uyumuna dikkat etmek gerekir. Tasarımda farklı yazı karakterleri kullanmak, hiyerarşiyi oluşturmak, tek düzelikten kurtulmak ve sayfaya canlılık getirmek adına faydalı bir uygulamadır. Ancak yazı karakterleri seçilirken birbirlerine çok benzememelerine dikkat edilmelidir. Bunun yerine birbirleriyle uyumlu ya da birbirlerini tamamlayan yazı tiplerinin tercih edilmesi gerekir. Aksi halde birbirine çok benzeyen yazı karakterlerinde, birbirinden farklılaşan noktalar hata olarak algılanabilir.

Metin dizisinde okunaklılık

İncelenen on kitabın %50'si, metin dizgisindeki okunaklılığa dikkat etmemiştir. “Okunur ya da okunaklı yazı, dikkat dağıtıcı veya karmaşa yaratan etmenlerin minimum düzeyde tutulmasıyla mutlak açıklıkta bilgi sağlayan metin bloku olarak tanımlanabilir” (Ambrose ve Harris, 2012, 186). Yeni okuyucuların, yazılı metni okuyabilmeleri için öncelikle kelimeleri soldan sağa satırın sonuna kadar takip edip oradan bir sonraki satırın başına atlamayı öğrenmiş olmaları gerekir. Okumayı yeni öğrenen çocuklara kolaylık sağlamak için, yazı puntosunun on dörtten küçük seçilmemesi gerektiğinden bahsedilmiştir. Bunun yanında, satırlar da kısa tutulmalıdır. Ambrose ve Harris'e (2012, 218) göre, satır boşluğu miktarı, metin blokunun okunurluğunu etkiler. Gövde metni, gözün hızlı ve satırdan satıra kolayca hareket edebilmesini sağlayacak kadar boşluk içermelidir; örneğin on punto ile yazılmış metinde on iki punto satır boşluğu, sekiz punto ile yazılmış metinde on punto satır boşluğu uygundur. Başlıklarda, yazının daha fazla alana sahip olması ve daha etkili olması için, satır boşluğu geniş tutulmalıdır.

Sonuç ve Öneriler

Çocuklar için yazılan piyano kitaplarının daha kapsamlı bir müzik yaklaşımını içererek, müzikle yeni tanışan çocukların doğru adımlarla ilerleyip, içlerindeki müzik sevgisini çoğaltmalarını destekleyecek kitaplarla öğrenimlerini sürdürmeleri sağlanmalıdır. Karakelle ve Demirtaş (2013, 82), piyano eğitimcilerinin ve metot yazarlarının çocuğun gelişimsel ihtiyaçlarını besleyecek öğretim yöntemleri ve materyalleri hakkında bilgi sahibi olması ve bunlara ulaşması gerektiğini, aksi takdirde istenilen sonuca ulaşılmasının mümkün olmayacağını belirtmiştir. Umuzdaş (2013, 339) da, piyano eğitiminde kaynak olarak kullanılan ders kitaplarının planlanarak hazırlanmasına ve yeni baskılar için kitapların içeriğinin geliştirilmesi doğrultusunda üretilecek her türlü fikir ve çalışmaya ihtiyaç duyulduğunu belirterek, aslında bu konuda birçok açık ve eksik olduğunu vurgulamak istemiştir. Uszler (1992) de, piyano metotlarının çeşitliliğine rağmen, metotların etkililiğine yönelik bilimsel araştırmaların yetersizliğinden söz etmiş ve kitapların etkililiğinin bilimsel çalışmalar aracılığı ile ortaya konması ve geliştirilmesine yönelik çalışma ve öneriler yapılması gerektiğini belirtmiştir.

Başlangıç piyano kitaplarının etkililiğini artırma konusunda katkı sağlayacağı düşünülen bu araştırmanın bulgularından çıkan sonuçlar; müziksel, görsel ve tipografik açıdan incelenen on kitapta bazı eksiklikler olduğu yönündedir. Müziksel öğelerle ilgili sonuçlar; kitapların hiçbirinde hareket içeren oyunlu etkinliklere yer verilmediği, büyük çoğunluğunda ise (%70) eşlik içeren Cd ekinin olmadığı yönündedir. Piyano tekniğinin görsellerle desteklenmesi, teorik bilgilerin parçalar içerisinde kullanımı ve orta do başlangıç tekniğinin kullanılmasıyla ilgili konuların kitapların büyük çoğunluğunda (%70 ve üzeri) var olduğu görülmektedir. Ayrıca, saptanan diğer müziksel öğelerin kitapların büyük çoğunluğunda (%60- %80 oranında) yer aldığı gözlenmektedir.

Piyano kitaplarındaki parçalara iyi düzenlemelerle yapılmış CD eşlikleri eklenirse, hem öğrenci, hem de öğretmen için daha verimli ve zevkli bir öğrenme sürecinin yaşanacağı düşünülmektedir. Ayrıca CD eşliği, çocuğun evdeki bireysel çalışmalarını da destekleyecek ve böylece müziksel hedeflerin gerçekleşme sürecini hızlandıracaktır. Kitaplarda yer alan müziksel konuların birçoğu hareket etkinlikleri ile birlikte planlanabilir. Böylece piyano çalmak için gerekli el ve göz koordinasyonu gibi becerilerin gelişmesi de bu yolla sağlanmış olur. Piyano çalma becerisindeki gelişim kişiden kişiye değişse de, müziksel konuların ve repertuarın sistemli bir sıra ile basitten karmaşığa ilerlemesi önemlidir. Öğrenilmesi hedeflenen konunun yeterli sayıda alıştırmaya içermesi gerekmektedir. Temel müzik bilgisi konularının kitabın başında yer alması yerine, parçalarla birlikte anlatılması ve görsellerle desteklenmesinin öğrenme açısından daha verimli olacağı düşünülmektedir. Müziksel konuları destekleyecek görseller daha etkili kullanılırsa, konunun daha hızlı öğrenilmesi sağlanacak, akılda kalıcılığı artacaktır.

Bu çalışmada her ne kadar müziksel konular başlığı altında, “terim hatası” şeklinde bir kategori maddesi yer almasa da kitaplarda kullanılan bazı genel geçer terimlerin yanlış kullanılmış olduğunu da belirtmek gerekir. Bu müziksel terimlerin basılı yayınlardaki yanlış kullanımları, sonraki yayınlar için örnek teşkil edeceğinden zincirleme bir şekilde yinelenme tehlikesi yaratacaktır. Örneğin incelenen kitapların bir kısmında 2/4'lük, 3/4'lük gibi “ölçü

işaretleri” yerine “ölçü sayısı” ifadesi kullanılmıştır. Bu kullanımdan, alıştırmada kaç ölçü olduğu sonucu çıkarılabilir. Orijinali “time signature” olan terimin Türkçesini “ölçü sayısı” ifadesi karşılamamaktadır. Atalay (2009, 2-10), müzik eğitiminde sürdürüle gelen ölçü tanım ve gruplamalarında önemli belirsizlikler, kavram kargaşaları ve çelişkilerin bulunduğunu belirtmiş, müzik kuramımızı uluslararası müzik kuramlarıyla ve edimle uyumlu bir hale getirebilmek için, kişisel terminolojik alışkanlık ve eğilimlerimizi bir yana bırakıp, gerekli değişiklikleri yapmamız gerektiğini vurgulamıştır. Bu nedenle terimlerin doğru araştırılarak, anlamlarını karşılayacak şekilde kullanılmaları gerekmektedir. Bunun yanında kitapların çoğunda, nota değerleri “birlik, ikilik, dördlük vs.” şeklinde adlandırılmıştır. Oysa “tam”, “yarım” ve “çeyrek” ifadelerinin kullanılması, çocuğun nota değerlerini daha kolay algılanması açısından daha uygun olabilecektir.

Birinci (baş) parmakların “orta do” notasında konumlandırılması başlangıç aşamasında önemlidir. İki elin birbirinden uzaklaştırılarak konumlandırıldığı çalışmalarda, çocuğun iki elde farklı parmak numaraları kullanması gerekecek ve henüz güçlenmemiş olan dördüncü ve beşinci parmakları çalma zorluğu dışında, teknik bozukluklara sebep olabilecek bir el duruşunu meydana getirecektir. Piyano notasyonunda parmak numaralarının belirtilmesi başlangıçta önemli olsa da kullanım sıklığının dengeli bir şekilde ayarlanması gerekmektedir. Çünkü öğrenci yalnızca parmak numaralarına bakıp notaya bakmadan çalmayı alışkanlık haline getirebilir. Bu durum da, öğrencinin notaya bakarak okuma alışkanlığı kazanmasını geciktirebilir. Notasız, sadece parmak numarasına dayalı çalmayı içeren sayfalar ise, pratikte parmakların tuşlara alışmasını kolaylaştırırsa da, nota öğrenmeyi geciktirebilecek bir uygulama olabilir. Belki bu tarz uygulamalar, incelenen kitaplardaki gibi ilk sayfalarda değil de, notalar öğretilirken, destekleyici bir çalışma olarak iç sayfalarda yer alırsa, daha etkili olur.

Görsel öğelerle ilgili sonuçlar; kitapların büyük çoğunluğunda (%75) fotoğraf seçiminin hedef kitleye uygun olmadığı ve fotoğrafların doğru kadrılanmadığı yönündedir. Görsellerin birbiriyle uyumu konusu, incelenen kitapların %50’sinde sağlanmış, diğer yarısında ise sağlanamamıştır. İllüstrasyonların ve vinyetlerin hedef kitleye uygunluğu, tasarımda layout ve uygun renk kullanımı ile görsel hiyerarşi kurgusunun kitapların çoğunda (% 65 - %80 üzeri) var olduğu gözlenmektedir.

İçeriği düzenli ve amaca uygun hale getiren bir sistem olan “Layout” (sayfa düzeni) başlangıç piyano kitaplarının oluşumunda çok önemli bir role sahiptir. Sayfaların belli bir düzen içinde tasarlanmış olmaları tam olarak amaca uygun yapıldığı anlamına gelmez. Bir kitabın içeriğine uygun bir şekle gelebilmesi, kitabın içeriğini oluşturan her parçanın bir düzen içinde uyumlu ve hiyerarşik yapı içerisinde amaca yönelik kurgulanmasıyla mümkün olabileceğinden, kitaplarda amaca uygun layout oluşturulmasına dikkat edilmelidir. Başlangıç piyano kitaplarında özellikle illüstrasyonların hedef kitleye uygun olarak resimlenmesi büyük önem taşımaktadır. İllüstrasyonlar gerek renk kullanımı gerek ise tarz olarak gözü yakalamalı, anlatımı desteklemeli ve tasarıma hareket katmalıdır ki, öğrenmede motivasyonu arttırabilsin. Fotoğrafların seçiminde de tıpkı illüstrasyonlar gibi hedef kitleye uygun tercihler yapılmalıdır. Fotoğraflarda yer alacak öğelerin özellikle çocukların dünyasına özgü nesnelere, renklere ve kişilerden seçilmesi çocuğun dikkatini çekeceği gibi öğrenimine de katkı sağlayacaktır. Vinyetler, küçük süsleme öğeleri olsalar da, sayfaya bir renk, hareket ve heyecan getirebilmeleri açısından piyano kitapları için önemli unsurlardır. Ancak vinyetlerin sadece süsleme olarak algılanıp, amaçsız bir şekilde oluşturulması sayfada bir canlılık yaratmaktan çok, anlamsız bir yer işgaline neden olabilmektedir. Uygun vinyet kullanılması, görsel unsurların yerinde ve amaca uygun kullanımı konusunda öneme sahiptir.

Çocuklara uygun fotoğraf kullanımı dışında, fotoğrafların doğru çerçevelenmesi de dikkat edilmesi gereken başka bir konudur. Özellikle çocuğun belli müzik bilgilerini öğrenmesi amacıyla kullanılan fotoğraflar, yanlış kadrage nedeniyle yetersiz ve hatta yanlış bilgi verebilir. Görsel unsurların birbirleriyle, metinle, sayfa ile ve kitabın diğer bölümleri ile olan ilişkileri yani uyumu kitabın bütünlüğü dolayısıyla da anlatımın bütünlüğü için önem taşımaktadır. Becer (2011, 72), tasarım ilkeleri arasında belki de en çok önem verilmesi gereken noktanın bütünsellik olduğunu söyleyerek, bir tasarım içindeki görsel unsurların bütünlük oluşturacak

şekilde bir araya getirildiğinde, kompozisyondaki dağınıklığın ve parçalanmanın önüne geçilmiş olacağından ve yüzeyde bir ritim duygusu yaratacağından söz eder. Becer (2011, 245), organik biçimli görsel unsurların yazı alanına ya da başka bir geometrik unsura bloklanırken, optik ölçütlerin dikkate alınması gerektiğini, birbirine ya da yazı alanına çok yaklaştırılan fotoğraf ve illüstrasyonların kolay ayırt edilemeyip okuyucunun dikkatinin dağılmasına neden olacağını, bu nedenle her görsel unsurun etrafında en az 4 mm kalınlığında çerçeve boşluğu bırakılmasının gerekliliğini vurgular. Başlangıç piyano kitaplarının tasarımında kullanılan renklerin seçimi, birbirleriyle uyumu, sayfa düzenine, anlatılan konuya vs. uyumu da son derece önemlidir. Çünkü Pipes'a (2008, 170) göre çocuklar, şekillere oranla renklerden daha çok etkilenirler. Bu nedenle çocuk kitaplarında kullanılacak renklerin seçimine dikkat edilmelidir. Kitaplardaki görsel hiyerarşi kurgusunun iyi tasarlanmış olması, anlatımda karışıklığa yer vermemek için gereklidir. Kitaplarda aktarılmak istenen bilginin önem sırasına göre vurgulanarak yer alması, içeriğin net ve anlaşılır olmasını sağlayacak ve böylece algıyı kolaylaştıracaktır.

Tipografik öğelerle ilgili sonuçlar; kitapların çoğunluğunda (%60-%80) çocuklara uygun yazı karakteri seçiminin uygun olmadığı, anlatımda hiyerarşinin ve metin dizgisindeki okunaklılığın var olmadığı yönündedir. Çocuklara uygun punto kullanımı (%60)ve kullanılan yazı karakterlerinin birbirleriyle uyumu (%71) incelenen kitapların çoğunda gözlenmiştir.

Bir kitap için hedef kitesinin okuyabileceği bir karakterle yazılmış olması büyük önem taşımaktadır. Kitaplarda yer alan metinlerde algılamayı zorlaştıracak, daraltılmış (condensed) ya da genişletilmiş (extended) karakterler kullanılmamalıdır. Çocuklar için yazılacak bir metin için seçilecek fontun, basit şekillerle tasarlanmış ve dostça görünmeleri gerekir. Karakterlerin iç boşlukları (counters) yuvarlak ve açık olmalı, açılı ya da köşeli olmamalıdır. Karakter ailesinden “normal (regular)” ya da “orta koyuluk (medium)” tercihi yapılmalı, “çok ince (hairline)” ya da “çok koyu (extra bold)” seçimlerden uzak durulmalıdır. Eğer “italic” kullanılması düşünülüyorsa, çok dar ya da çok karakteristik olmamasına dikkat edilmeli ve kolay okunabildiğinden emin olunmalıdır. “Sassoon Primary”, “Serifsiz Gill Infant”, “Serifli Bembo Infant” ve “Plantin Infant”, çocuklar için tasarlanmış fontlara uygun örneklerdir. Okunaklılığı arttırmak için on dört ve yirmi dört punto aralığında farklı punto büyüklüğü seçimi yapılmalı, On dört punto büyüklüğünün altında yazı kullanılmamalıdır. Metinleri düzenli bir bütün olarak algılamamızı ve uygun sırayla okuyarak takip etmemizi sağlayan “hiyerarşi” kitaplarda önemle yer almalı ve algıda seçiciliği desteklemelidir. Metinlerdeki hiyerarşik yapıda farklı yazı karakterlerini birbirleriyle uyumlu olarak kullanmak, daha dikkat çekici ve dinamik bir kurgu yaratabilmek için önemlidir. Metinlerdeki satırlar kısa tutulmalıdır. Satır boşluğu miktarı da metin bloğunun okunurluğunu etkiler. Gövde metni, gözün hızlı ve satırdan satıra kolayca hareket edebilmesini sağlayacak kadar boşluk içermelidir.

Sonuç olarak bir başlangıç piyano kitabının; yalın, anlaşılır, sistemli ilerleyen, görsel öğelerinin müziksel öğeleriyle bütünleştiği bir tasarımda olduğu, notaların ve metinlerin okunaklı olduğu, tutarlı bir sayfa düzeni (layout) ve hiyerarşiye sahip, beklenen müziksel hedefleri kazandırmaya elverişli bir yapıda olması beklenmektedir. Piyano kitaplarının hedef kitle ile iletişiminin verimli bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için kitabı oluşturan unsurların birbirleriyle tutarlı bir uyum içinde olması gereklidir. Bu nedenle, piyano kitap yazarlarının, kitabın tasarımcısı ile iş birliği içerisinde çalışması, kitapların her açıdan daha verimli olmasını sağlayacaktır.

Kaynaklar

- Ambrose, G. & Harris, P. (2010). *Görsel grafik tasarım sözlüğü*. Bilge Barhana (Çev.). İstanbul: Literatür.
- Ambrose, G. & Harris, P. (2012). *Görsel tipografi sözlüğü*. Bengisu Bayrak (Çev.). İstanbul: Literatür.
- Ambrose, G. & Harris, P. (2013a). *Grafik tasarımda renk*. Bengisu Bayrak (Çev.). İstanbul: Literatür.
- Ambrose, G. & Harris, P. (2013b). *Grafik tasarımda sayfa düzeni*. Duygu Beykal İz. (Çev.). İstanbul: Literatür.

- Ambrose, G. & Harris, P. (2013c). *Yaratıcı tasarımın temelleri*. Adnan Tepecik (Çev.). Murat Devrim Atılğan. (Çev.). İstanbul: Literatür.
- Atalay, A. (2009). Müzik eğitiminde ölçü gruplamaları ve tanımlamalarına yeni bir bakış. 8. *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildiri Kitabı*. 328-338.
- Ataman, G. (2002). *İşletme yönetimi*. İstanbul: Türkmen.
- Becer, E. (2011). *İletişim ve grafik tasarım*. Ankara: Dost.
- Berger, J. (1999). *Görme biçimleri* (7. Baskı). Yurdanur Salman (Çev.). Ankara: Metis.
- Bernard, M. L., Chaparro, B. S., Mills, M. M., & Halcomb C. G., (2002). Examining children's reading performance and preference for different computer-displayed text, *Behaviour & Information Technology*, 21 (2), <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/01449290210146737>
- Boubat, E. (1996). *Fotoğraf sanatı*. İstanbul: İnkılap.
- Çellek, T. (2003). Kitap resimlerinin canı Nazan Erkmen. Nazan Erkmen ile söyleşi. *Tülay Çellk*. 6 Ağustos 2003 Erişim Tarihi 5 Mart 2015, <http://www.tulaycellek.com/tulay/eser.asp?id=268>
- Çimen, G. (1995). Piyano metotlarına genel bakış. *Orkestra Dergisi*, 258, Haziran.
- Efil, İ. (2010). *İşletmelerde yönetim ve organizasyon*. Bursa: Dora.
- Ercan, N. (2008). *Piyano eğitiminde ilke ve yöntemler*. Ankara: Sözkesen.
- Eğilmez, H. O. (2009). Piyano eğitimi başlangıç aşamasında 6-8 yaş çocukları için kullanılması öngörülen öğrenmeyi hızlandırıcı ve pekiştirici görsel çalışmalar. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22 (1), 71-88.
- Eşgi, N. (2005). İlköğretim 5. sınıf bilgisayar ders kitaplarının görsel tasarım ilkelerine göre Değerlendirilmesi, *Milli Eğitim Dergisi*, 165 (Kış). http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/165/esgi.htm
- Garfield, S. (2012). *Tam benim tipim* (3. Baskı). Sabri Gürses (Çev.). İstanbul: Domingo.
- Gülsoy, T. (1999). *Reklam terimleri ve kavramları sözlüğü*, İstanbul: Adam.
- Gün, E. ve Yıldız, G. (2013). Piyano eğitiminde başarıyı etkileyen faktörler. *E-Journal of New World Sciences Academy NWSA-Fine Arts*, 8, (1), 103-114.
- Güven, E. Çelik, D. B., Canbey, E. G., ve Snapper, E. K. (2012) Çocuklara yönelik piyano eğitimi başlangıç metotları üzerine bir değerlendirme. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi (Journal of Research in Education and Teaching)*, 1 (2), 158-164.
- Harkins, M. (2010). *Using type*. Switzerland: AVA.
- Huang, F. T. (2007). *Preschool piano methods and developmentally appropriate practice*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Missouri Üniversitesi, Columbia.
- İstek, R. (2005). *Görsel iletişimde tipografi ve sayfa düzeni*. İstanbul: Pusula.
- Karakelle, S. ve Demirtaş, O. (2013). 7-11 yaş grubunda kullanılan piyano başlangıç metotları ve analizi: ABD örneği. Karakelle, S. (Ed.) *Piyano öğretiminde pedagojik yaklaşımlar* (s. 79-95). Ankara: Pegem Akademi.
- Kaynak, T (2011). Okulöncesi (5-6) çocuklarında müzik ve piyano eğitiminin önemi ve metot seçiminde dikkat edilmesi gereken hususlar. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 6 (3), 351-355.
- Kurtuldu, M. K. (2012). Dikkat stratejilerine yönelik uyarıcı işaretlerin piyano eğitiminde kullanılabilirliği. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31 (2), 233-254
- Küçük, D. (2014). Müzik öğretmeni adaylarının bakışı ile eşlik çalma dersinin değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)* 29 (2), 198-214.
- Molla, M. (2002). *Çocukların erken piyano eğitimi üzerine bir araştırma*. (Yayımlanmamış sanatta yeterlik tezi). Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul.
- Morgan, C. T. (1984). *Psikolojiye giriş* (8. Baskı). Sibel Karakaş, Rükzan Eski (Çev.). Konya: Eğitim.

- Naranjo-Bock, C. (2011). Effective use of typography in applications for children. *UXmatters* 7 Haziran 2011. Erişim Tarihi 15 Mart 2015, <http://www.uxmatters.com/mt/archives/2011/06/effective-use-of-typography-in-applications-for-children-3.php>
- Otacıoğlu, S. G. (2005). *Müzik öğretmenliği piyano eğitimi dersi için bir model denemesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Özen, N. (2004). Çalgı eğitiminde yararlanılan müzik eğitimi yöntemleri. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24 (2), 57-63.
- Pipes, A. (2008). *Foundations of art and design*, (Second Edition), London: Laurence King.
- Say, A. (2005). *Müzik sözlüğü*. (2. Baskı). Ankara: Müzik Ansiklopedisi.
- Sickle, K. V. (2011). *Assessing five piano theory methods using nasm suggested theory guidelines for students*. Unpublished doctoral dissertation. University of Arizona, Arizona.
- Şen, S. B. (2002). *Piyano tekniğinin biyomekanik temeli*. İstanbul: Pan.
- Thomas-Lee, P. M. (2003). *Piano pedagogy for the three- and four-year-old child: an analysis of selected piano methods for teaching preschool children*. Yayınlanmamış doktora tezi. Georgia Üniversitesi, Atina.
- Trap, K. L. (2012). Middle school keyboard ensemble class. In S. L. Burton (Ed.), *Engaging Musical Practices* (s. 49-79). İngiltere: Rowman & Littlefield.
- Umuzdaş, M. S. (2013). Güzel sanatlar ve spor lisesi 9. sınıf piyano ders kitabının hedef ve davranışlar bakımından incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi (Journal of Research in Education and Teaching)*, 2 (3), 338-346.
- Utzler, M. (1992). Research on the teaching of keyboard music. In R. Colwell (Ed.), *Handbook of Research on Music Teaching and Learning: A Project of the Music Educators National Conference* (584-593). New York, NY: Schirmer.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

Extended Abstract

Introduction

Piano books intend to communicate with a target audience who want to learn or teach to play piano. With beginner piano books that succeed in attracting the interest of students and conveying topics in such a way as to make them memorable, it's possible to develop musical skills. There are a lot of studies that evaluate the existing beginner piano books (Güven, Çelik, Canbey, & Snapper, 2012; Huang, 2007; Kaynak, 2011; Sickle, 2011; Thomas-Lee, 2003; Umuzdaş, 2013). However most of these studies focus only on the suitability of musical goals, ignoring visual quality which plays a significant role in children's comprehension. The goal of this study is to analyze ten beginner piano books published in Turkey with regard to their musical, visual and typographic characteristics. Elements concerning piano technique, system of musical topics, quality of exercises and activities are evaluated in the section "musical"; colors, photos, pictures and page design are evaluated in the section "visual"; typeface, font size, readability and hierarchy in text are evaluated in the section "typography".

Method

Ten books were found after scanning the publications of all publishers in Turkey; they were then analyzed with the content analysis method, which is a qualitative research method. The elements in the beginner books were categorized under the sections titled musical, visual and typographic. A group of four independent observers, comprising two graphic designers and two piano teachers, were asked to evaluate the consistency of the elements and then to mark on a table what they felt was missing in the books. The answers that weren't consistent, that were under the false category or that weren't clear, were either corrected or removed from the table.

The data were analyzed with frequency and percent calculations.

Results and Discussion

Only 30% of the books were accompanied by a CD. 50% of the books weren't include a written accompaniment for tutors. None of the books feature plays and activities that aim to get children to experience the melodies and rhythms with their bodies or movements that will improve their eye-hand coordination. 40% weren't have enough songs to help with systematical improvement and to get children to practice what they've just learned. 20% weren't include visuals to support musical concepts and fundamental information within the songs/exercises. Images showing how to sit and position the hands at the piano, and finger numbering were missing in 30% of the books (Table 1).

Findings about visual quality are as follows: 20% of the analyzed books weren't concerned with creating a layout or a visual hierarchy. Of the books that have illustrations, 67% were containing suitable images for children, while 33% were inadequate in this regard. The use of colors was not fitting for the target audience, not supporting the hierarchical structure and wasn't in line with the design. 75% of the books were containing photos that are not suitable for the target audience, and 75% were containing photos with the compositions of incorrect set up. 30% of the books were containing vignettes with unattractive drawings that fail to address children (Table 2).

Findings concerning typography are as follows: Only 20% of the analyzed beginner books had the right fonts for children. 40% were using too small font size to establish communication with the children. Four of the ten books display hierarchy. 71.4% of the books pay attention to the compatibility between various fonts they use in their pages. 50% of the books were careful in achieving readability in typesetting (Table 3).

We are of the opinion that a CD accompanying a book would help a child practicing at home by himself/herself and allow him/her to reach his/her musical goals faster by providing an enjoyable learning experience. Most of the musical concepts in a book can be accompanied by exercise activities. Trap (2012:65) asserts that skills such as eye-hand coordination required to play piano can be developed with the help of these activities. In piano education it's important that musical concepts and repertory starting from simple to complex in a systematical order. The topic to be taught has to be accompanied by a sufficient number of practices. The authors suggest that it would be more efficient to provide musical concepts together with songs and images, instead of presenting pages of theories at the beginning of the book. An effective use of images to illustrate musical concepts will improve learning-speed and memorability. Though it's important to use finger numbers at the beginning and the frequency of its use should be carefully balanced. Otherwise it may result in a delay in learning how to read music. Elements such as page layout, illustrations and photos are important as they can establish the integrity and influence the suitability to target audience. Photos intended to help children learning certain concepts and technical skills can deliver missing information because of an incorrect framing. The use of colors in images not only brings with it movement and excitement in children's books, but also helps to reinforce the information provided by the book. According to İstek (2005:55-56), the design process brings order to chaos and uniformity. As order and hierarchy helps with the comprehension of discussed topics, books should pay attention to these.

It's important that books are written with a typeface that is fitting for their target audience. The use of "condensed" or "extended" typefaces should be avoided as children make reading more difficult. The inner spaces of characters should be round and open, and not angular. To increase readability, fonts smaller than size 14 should be avoided. "Hierarchy", which helps us to perceive the text as a regular one and makes it easier to follow, should reinforce selective perception.

In order to establish an effective communication between piano books and their target audience, the elements that constitute the book should be consistent and compatible with each other. Therefore, authors of piano books should work in cooperation with designers in order to produce more effective books.

